

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра обліку і аудиту

Затверджено
Проректор з навчальної роботи,
проф. Гаврилюк С. В.

[Handwritten signature]
2015

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки

бакалавра

напряму

6.030509 – Облік і аудит

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Управлінський облік» для студентів 4 курсу за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 6.030509 – «Облік і аудит»

"08" 05, 2015 р. 19 с.

Розробники:

к.е.н., доц. кафедри обліку і аудиту

Н. А. Букало

Рецензент:

к.е.н., доц. кафедри обліку і аудиту

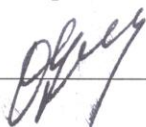

А.О. Фатенок-Ткачук

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри обліку і аудиту

протокол № 9 від 08.05 2015 р.

Завідувач кафедри:

(Гадзевич О.І.)

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 8 від 03.06 2015 р.

Голова науково-методичної комісії інституту

(Бегун С.І.)

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 8 від 14. 06 2015 р.

Вступ

Робоча програма навчальної нормативної дисципліни «Управлінський облік» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Облік і аудит».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Управлінський облік» є: порядок і методика формування витрат виробництва, собівартості продукції, методи її калькулювання та технологія складання фінансових бюджетів підприємств.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Управлінський облік» є складовою частиною циклу фундаментальних дисциплін для підготовки студентів за економічним напрямком.

Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – “Економіка підприємства”, “Бухгалтерський облік”, “Фінансовий облік”, “Бюджетування”, “Організація обліку на промислових підприємствах”, “Податковий облік”, “Фінанси підприємств”, “Економічний аналіз”, “Аудит”, “Фінансовий аналіз”. Цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, практичних заняттях, самостійної роботи та виконання поставлених задач.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Основи управлінського обліку.
2. Альтернативні системи обліку та калькулювання собівартості продукції.
3. Аналіз, планування і контроль – інструменти прийняття управлінських рішень.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 годин / 4,0 кредитів ECTS.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	0305 – Економіка і підприємництво	нормативна
	6.030509 – «Облік і аудит»	
Модулів - 3	бакалавр	Рік підготовки – 4
Змістових модулів – 4		Семестр – 7
ІНДЗ: є		Лекції – 28 год.
Загальна кількість годин - 144		Практичні – 26 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):		Лабораторні – год.
Аудиторних – 1,5		Самостійна робота - 48 год.
самостійної роботи – 1,5		Індивідуальна робота 42 год.
індивідуальної роботи – 1,0		Форма контролю: <u>іспит</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Управлінський облік» є надання знань щодо порядку формування у студентів системи спеціальних знань з організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням досвіду вітчизняних та іноземних компаній, підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних в умовах ринкової економіки широко використовувати свої знання з метою організації та здійснення обліково-аналітичної діяльності на підприємствах з різними видами економічної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Управлінський облік» є:

- вивчення принципів і методів управлінського обліку, визначення його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємства;
- набуття вмінь застосовувати відповідні методи і прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень;
- прийняття управлінських рішень з урахуванням їх економічних наслідків;
- вміння формувати економічну стратегію;
- оцінка формування собівартості і прибутку протягом місяця;
- оцінка витрат у розрізі структурних підрозділів підприємства;
- прийняття рішень щодо окупності програм, калькуляції собівартості продукції, окупності та ефективності ремонтів, використання ресурсів;

- усвідомлення видів та особливостей розробки бюджетів на підприємстві;

- знання бюджетної організації та мотивації на підприємстві.

отримання студентами базових знань з теоретико-методичних та практичних питань організації та здійснення системи бюджетування на підприємстві.

Після вивчення дисципліни студенти повинні:

знати :

- теоретичні основи акумулювання обліково-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень;

- методику накопичення та узагальнення фінансової та не фінансової інформації;

- методологічні засади процесу прийняття рішень.

- методику бюджетування на підприємстві;

- організацію процесу бюджетування на підприємстві;

- особливості розробки бюджетів на підприємстві.

вміти:

- диференціювати інформацію відповідно до її користувачів: зовнішніх та внутрішніх;

- акумулювати облікові та необлікові дані з метою прийняття управлінських рішень;

- формувати собівартість продукції за різними методами в розрізі видів продукції та центрів відповідальності;

- складати бюджети з метою планування діяльності підприємства на фінансовий рік;

- формувати внутрішню звітність та аналізувати інформацію з метою надання її управлінцям різних рівнів для прийняття рішень.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

«ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ»

Тема 1. Історичні аспекти формування управлінського обліку

Етапи розвитку управлінського обліку: калькуляційний облік, виробничий облік з елементами управлінського обліку, управлінський облік – як окрема галузь теоретичних і практичних знань, стратегічний облік. Управлінський облік – як самостійна наука. Передумови виникнення управлінського обліку в Україні. Перехід на національні стандарти бухгалтерського обліку, нові економічні умови, розширили функції та повноваження бухгалтерської служби.

Тема 2. Концепція управлінського обліку

Необхідність створення системи управлінського обліку на підприємствах України. Предмет і метод управлінського обліку. Об'єкти управлінського обліку. Користувачі облікової інформації. Роль управлінського обліку в системі менеджменту. Значення облікової інформації для прийняття управлінських рішень. Характерні відмінності управлінського і фінансового обліків. Етапи розвитку управлінського обліку. Управлінський облік в системі рахунків. Принципи управлінського обліку.

Тема 3. Класифікація і поведінка витрат

Класифікація затрат. Поведінка та функції затрат. Розподіл затрат на постійні та змінні. Метод вищої-нижчої точок. Статистичний метод кореляції. Метод регресійного аналізу. Метод найменших квадратів. Спрощений статистичний метод.

Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами

Особливості системи обліку та калькулювання за повними затратами. Облік прямих затрат. Облік непрямих затрат і порядок віднесення їх на собівартість продукції. Калькулювання виробничої собівартості продукції. Облік невиробничих затрат. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності.

Змістовий модуль 2

«АЛЬТЕРНАТИВНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ»

Тема 5. Система обліку та калькулювання за змінними витратами

Особливості системи обліку та калькулювання за неповними затратами. Порядок формування собівартості за методом «директ-костинг». Простий директ-костинг. Розвинутий директ-костинг. Особливості визначення фінансового результату в системах обліку та калькулювання собівартості продукції за повними і неповними затратами.

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»

Значення аналізу беззбитковості. Економічна модель співвідношення «затрати-обсяг-прибуток». Бухгалтерська модель співвідношення «затрати-обсяг-прибуток». Методи визначення критичної точки. Поріг рентабельності, запас фінансової міцності та операційний важіль. Оцінка життєвого циклу продукції.

Тема 7. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами

Значення системи обліку та калькулювання собівартості продукції за нормативними затратами. Організація нормативного методу обліку затрат і калькулювання собівартості продукції. Система «стандарт-кост» - особливості обліку затрат і калькулювання собівартості. Та переваги їх використання. Класифікація відхилень.

Тема 8. Розподіл витрат допоміжних підрозділів

Методи розподілу витрат. Визначення оптимальної бази розподілу витрат допоміжних підрозділів. Допоміжні підрозділи та особливості їх функціонування на підприємствах. Контроль діяльності допоміжних підрозділів.

Змістовий модуль 3

«АНАЛІЗ, ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ – ІНСТРУМЕНТИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ»

Тема 9. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень

Характеристика релевантної та нерелевантної інформації. Прийняття поточних рішень. Прийняття рішень у процесі постачання. Рішення щодо розмірів партії замовлень, вибору найвигідніших постачальників. Прийняття рішень щодо прискорення оборотності виробничих запасів. Функціонально-вартісний аналіз. Рішення у процесі виробництва. Прийняття рішень «виробляти чи купувати», щодо вибору найвигіднішої технології виробництва продукції. Прийняття рішень в процесі реалізації. Рішення щодо підвищення прибутковості продукції, надання знижок покупцям, ціни реалізації продукції. Прийняття інвестиційних рішень. Методи оцінки інвестицій.

Тема 10. Бюджетне планування і контроль

Планування: суть, мета і призначення. Розробка основного плану та взаємоузгодження його елементів. Види планів. Статичні і гнучкі плани. Контроль за їх виконанням.

Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності

Центри відповідальності та об'єктивна необхідність децентралізації управління. Облік і контроль затрат і доходів за центрами відповідальності. Типи центрів відповідальності. Внутрішня звітність. Трансфертне ціноутворення.

Розділ 12. Організаційно-економічний механізм удосконалення організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку

Автоматизація внутрішньогосподарського (управлінського) обліку. Теоретичні основи автоматизованих систем управління (АСУ). Ефективність функціонування інформаційної системи, як і будь-якої виробничої системи.

Чинники: вид і зміст первинної документації та облікових реєстрів, технологія обробки облікової інформації, технічні засоби (інструменти) обробки інформації, організаційні форми процесу обліку (централізована в обчислювальному центрі, децентралізована — на автоматизованому робочому місці бухгалтера). Кон тролінг ви роб ни чих витрат .

Тема 13. Внутрішня та зовнішня звітність: використання в управлінні.

Управлінська звітність: поняття, принципи розробки. Управлінська звітність, як частина внутрішньої звітності, що складається управлінським персоналом різних рівнів управління підприємством з метою надання оперативної, повної (залежно від конкретних потреб), об'єктивної та неупередженої інформації для аналізу поточної та минулої діяльності, планування майбутніх оперативних тактичних і стратегічних напрямків діяльності суб'єкта господарювання. Внутрішня звітність підрозділів. Фінансова звітність: використання для аналізу діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ							
Тема 1. Історичні аспекти формування управлінського обліку	9	2	-	-	3	4	-
Тема 2. Концепція управлінського обліку	11	2	2	-	3	4	-
Тема 3. Класифікація і поведінка витрат	14	4	2	-	4	4	-
Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	15	2	5	-	4	4	-
Разом за змістовим модулем 1	49	10	9	-	14	16	-
Змістовий модуль 2. АЛЬТЕРНАТИВНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ							
Тема 5. Система обліку та калькулювання за змінними витратами	13	2	3	-	4	4	-
Тема 6. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	11	2	2	-	3	4	-
Тема 7. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами	14	4	2	-	4	4	-
Тема 8. Розподіл витрат	11	2	2	-	3	4	-

допоміжних підрозділів							
Разом за змістовим модулем 2	49	10	9	-	14	16	-
Змістовий модуль 3. АНАЛІЗ, ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ – ІНСТРУМЕНТИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ							
Тема 9. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	9	2	-	-	3	4	-
Тема 10. Бюджетне планування і контроль	12	2	4	-	3	3	-
Тема 11. Облік і контроль за центрами відповідальності	11	2	4	-	2	3	-
Розділ 12. Організаційно-економічний механізм удосконалення організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку	8	2	-	-	3	3	-
Тема 13. Внутрішня та зовнішня звітність: використання в управлінні.	6	-	-	-	3	3	-
Разом за змістовим модулем 3	46	8	8	-	14	16	-
Разом	144	28	26	-	42	48	-

5. Теми практичних занять

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Основи управлінського обліку. Тема практичного заняття 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Необхідність створення системи управлінського обліку на підприємствах України. 2. Предмет і метод управлінського обліку. Об'єкти управлінського обліку. Користувачі облікової інформації. 3. Роль управлінського обліку в системі менеджменту. Значення облікової інформації для прийняття управлінських рішень. 4. Характерні відмінності управлінського і фінансового обліку. Етапи розвитку управлінського обліку. 5. Управлінський облік в системі рахунків. 6. Принципи управлінського обліку. <p>Опитування за темами лекційного заняття 1.</p>	2
2	<p>Тема практичного заняття 2. Класифікація і поведінка витрат.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація затрат. 2. Поведінка та функції затрат. 3. Розподіл затрат на постійні та змінні. 4. Метод вищої-нижчої точок. 5. Статистичний метод кореляції. 6. Метод регресійного аналізу. 7. Метод найменших квадратів. 8. Спрощений статистичний метод. 9. Опитування за темами лекційного заняття 2. 	2

3	<p>Тема практичного заняття 3. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Облік прямих затрат. Облік непрямих затрат і порядок віднесення їх на собівартість продукції. 2. Калькулювання виробничої собівартості продукції. 3. Облік невиробничих затрат. 4. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності. 5. Опитування за темами лекційного заняття 3. 	3
4	<p>Тема практичного заняття 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Калькулювання собівартості продукції позамовним методом. 2. Калькулювання собівартості продукції по передільним методом. 3. Опитування за темами лекційного заняття 4. 	2
6	<p>Альтернативні системи обліку та калькулювання собівартості продукції.</p> <p>Тема практичного заняття 5,6. Система обліку та калькулювання за змінними витратами.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості системи обліку та калькулювання за неповними затратами. 2. Порядок формування собівартості за методом «директ-костинг». 3. Простий директ-костинг. 4. Розвинутий директ-костинг. 5. Особливості визначення фінансового результату в системах обліку та калькулювання собівартості продукції за повними і неповними затратами. 6. Опитування за темами лекційного заняття 5,6. 	3
7	<p>Тема практичного заняття 7. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення аналізу беззбитковості. 2. Економічна модель співвідношення «затрати-обсяг-прибуток». 3. Бухгалтерська модель співвідношення «затрати-обсяг-прибуток». 4. Методи визначення критичної точки. 5. Поріг рентабельності, запас фінансової міцності та операційний важіль. 6. Оцінка життєвого циклу продукції. 7. Опитування за темами лекційного заняття 7. 	2
8	<p>Тема практичного заняття 8. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення системи обліку та калькулювання собівартості продукції за нормативними затратами. 2. Організація нормативного методу обліку затрат і калькулювання собівартості продукції. 3. Система «стандарт-кост» - особливості обліку затрат і калькулювання собівартості. 4. Класифікація відхилень. 5. Опитування за темами лекційного заняття 8. 	2

10	<p>Тема практичного заняття 9. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика релевантної та нерелевантної інформації. 2. Прийняття поточних рішень. Прийняття рішень у процесі постачання. Рішення щодо розмірів партії замовлень, вибору найвигідніших постачальників. 3. Прийняття рішень щодо прискорення оборотності виробничих запасів. Функціонально-вартісний аналіз. 4. Рішення у процесі виробництва. Прийняття рішень «виробляти чи купувати», щодо вибору найвигіднішої технології виробництва продукції. 5. Прийняття рішень в процесі реалізації. Рішення щодо підвищення прибутковості продукції, надання знижок покупцям, ціни реалізації продукції. 6. Прийняття інвестиційних рішень. Методи оцінки інвестицій. 7. Опитування за темами лекційного заняття 9. 	2
13	<p>Аналіз, планування і контроль – інструменти прийняття управлінських рішень.</p> <p>Тема практичного заняття 10, 11. Бюджетне планування і контроль.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Планування: суть, мета і призначення. 2. Розробка основного плану та взаємоузгодження його елементів. 3. Види планів. 4. Статичні і гнучкі плани. Контроль за їх виконанням. 5. Опитування за темами лекційного заняття 10,11 	4
14	<p>Тема практичного заняття 12, 13 Облік і контроль за центрами відповідальності.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Центри відповідальності та об'єктивна необхідність децентралізації управління. 2. Облік і контроль затрат і доходів за центрами відповідальності. 3. Типи центрів відповідальності. 4. Внутрішня звітність. 5. Трансфертне ціноутворення. 6. Опитування за темами лекційного заняття 12-13. 	4
	Разом	26

6. Самостійна робота

Таблиця 4

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Історичні аспекти формування управлінського обліку	2
2	Тема 2. Концепція управлінського обліку	2
3	Тема 3. Класифікація і поведінка витрат	2
4	Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	2
5	Тема 5. Система обліку та калькулювання за змінними витратами	3
6	Тема 6. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток»	3

7	Тема 7. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами	3
8	Тема 8. Розподіл витрат допоміжних підрозділів	3
9	Тема 9. Облік затрат на матеріали	3
10	Тема 10. Облік витрат на оплату праці	3
11	Тема 11. Облік інших виробничих витрат	3
12	Тема 12. Облік витрат діяльності	4
13	Тема 13. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	3
14	Тема 14. Бюджетне планування і контроль	3
15	Тема 15. Облік і контроль за центрами відповідальності	3
16	Розділ 16. Організаційно-економічний механізм удосконалення організації внутрішньогосподарського (управлінського) обліку	3
17	Тема 17. Внутрішня та зовнішня звітність: використання в управлінні.	3
	Разом	48

7. Індивідуальні завдання

Загальні вимоги до виконання:

1. індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;

2. тип індивідуального завдання – реферат;

3. виконується ІНДЗ з додержанням всіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міждрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщують послідовно: зміст ІНДЗ, основний текст (з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов’язкове;

4. оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Таблиця 5

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	7,5
Недостатньо повно висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	4
Тема висвітлена без чіткого розуміння сутності дослідження	3

5. тематика рефератів:

1. Роль і значення управлінського обліку в системі управління.
2. Етапи розвитку управлінського обліку.
3. Предмет, метод, принципи і функції управлінського обліку.
4. Відмінності та взаємозв'язок між управлінським та фінансовим обліком.
5. Управлінський облік в системі рахунків.
6. Напрямки класифікації витрат.
7. Моделі поведінки витрат.
8. Облік матеріальних витрат.
9. Облік трудових витрат.
10. Склад та види собівартості.
11. Фактори зниження собівартості.
12. Суть непрямих витрат.
13. Методи розподілу непрямих витрат.
14. Мета і сутність калькулювання витрат.
15. Калькулювання за замовленнями і за процесами.
16. Калькулювання за повними витратами.
17. Калькулювання за змінними витратами.
18. Калькулювання за нормативними витратами.
19. Аналіз відхилень.
20. Мета аналізу «витрати-обсяг-прибуток».
21. Аналіз чутливості прибутку.
22. Методи визначення точки беззбитковості.
23. Сутність та методика визначення маржинального доходу.
24. Сутність і функції бюджетування.
25. Види і форми бюджетів.
26. Статичні та гнучкі бюджети.
27. Сутність центрів відповідальності.
28. Облік діяльності центрів витрат.
29. Облік діяльності центрів доходів.

30. Трансфертне ціноутворення.
31. Процес прийняття рішень і релевантність облікової інформації.
32. Аналіз варіантів альтернативних рішень.
33. Вибір стратегії і довгострокове фінансове планування.
34. Бюджетування життєвого циклу продукції.

8. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний (лекція);
- репродуктивний метод (відтворення матеріалу на практичних заняттях із використанням різноманітних вправ та форм самоконтролю);
- дослідницький метод;
- ділова гра.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит. Кожен білет включає два теоретичних питання та тести.

Питання для підсумкового контролю:

1. 1. Аналіз варіантів альтернативних рішень.
2. Аналіз відхилень.
3. Аналіз чутливості прибутку.
4. Аналіз як інструмент контролю витрат.
5. Бюджетування життєвого циклу продукції.
6. Вибір стратегії і довгострокове фінансове планування.
7. Види і форми бюджетів.
8. Витрати, затрати, валові витрати: особливості та сутність економічних категорій.
9. Відмінності та взаємозв'язок між управлінським та фінансовим обліком.
10. Доходи та витрати як об'єкти управління.
11. Етапи розвитку управлінського обліку.
12. Етапи управління діяльністю підприємства.

13. Калькулювання за замовленнями і за процесами.
14. Калькулювання за змінними витратами.
15. Калькулювання за нормативними витратами.
16. Калькулювання за повними витратами.
17. Мета аналізу «витрати-обсяг-прибуток».
18. Мета і сутність калькулювання витрат.
19. Методи визначення точки беззбитковості.
20. Методи розподілу непрямих витрат.
21. Місце контролю в процесі управління діяльністю підприємства.
22. Моделі поведінки витрат.
23. Напрямки класифікації витрат.
24. Облік витрат для прийняття управлінських рішень.
25. Облік діяльності центрів витрат.
26. Облік діяльності центрів доходів.
27. Облік матеріальних витрат.
28. Облік трудових витрат.
29. Обліково-аналітичне забезпечення прийняття рішень.
30. Особливості розподілу непрямих витрат.
31. Предмет, метод, принципи і функції управлінського обліку.
32. Прийняття рішень в умовах кризи.
33. Процес прийняття рішень і релевантність облікової інформації.
34. Процес прийняття рішень.
35. Роль і значення управлінського обліку в системі управління.
36. Роль та місце бухгалтера-аналітика у процесі управління підприємством.
37. Склад та види собівартості.
38. Статичні та гнучкі бюджети.
39. Сутність і функції бюджетування.
40. Сутність та методика визначення маржинального доходу.
41. Сутність центрів відповідальності.
42. Суть непрямих витрат.

43. Трансфертне ціноутворення.
44. Управління адміністративними витратами.
45. Управління витратами на збут.
46. Управління загальновиробничим витратами.
47. Управління прямими витратами.
48. Управлінський облік в системі рахунків.
49. Управлінський облік як інформаційна система.
50. Фактори зниження собівартості.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни «Управлінський облік» використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв'язування тестових завдань;
- розв'язування ситуаційних задач з управлінського обліку;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

11. Розподіл балів та критерії оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Управлінський облік» використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи студента за 100-бальною шкалою:

- поточне тестування та опитування, перевірка виконання практичних завдань;
- підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ;
- підсумковий іспит.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Управлінський облік» студент може набрати двома способами: з урахуванням балів, набраних за результатами модульних контрольних робіт без здачі іспиту та без урахування цих балів, але зі здачею письмового іспиту. В першому випадку поточна семестрова оцінка визначається як сума трьох складових:

- сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем (макс. 36 балів);
- сумарної кількості балів за модульні контрольні роботи (макс. 60 балів).

У другому випадку (якщо студент протягом семестру не набрав 75 балів або хоче підвищити свій рейтинг – бали за модульні контрольні роботи не враховуються) – визначається як сума трьох складових:

- сумарної кількості балів за поточне оцінювання з відповідних тем (макс. 32,5 бали);
- оцінки за індивідуальну роботу (макс. 7,5 бали);
- оцінки за письмовий іспит (макс. 60 балів, з них по 20 балів за кожне з двох теоретичних питань та - 20 балів за розв'язок тестів, ситуаційних задач).

Таблиця 6

Поточний контроль (макс = 40 балів)													Модульний контроль (макс = 60 балів)			Загальна к-ть балів	
Змістовий модуль 1 (10 б)				Змістовий модуль 2 (10 б)				Змістовий модуль 3 (12,5 б)					Модуль 2	Модуль 3			
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	ІДЗ	МКР 1	МКР 2	МКР 3	
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	7,5	20	20	20	100

Відповіді за поточним тестуванням оцінюються по 2,5 бали за кожну тему. За змістовий модуль виставляється сума балів, одержаних на практичних. Після змістових модулів проводяться модульні контрольні роботи, які оцінюються в 20 балів кожна.

Індивідуальне завдання оцінюється в 7,5 бали.

Шкала оцінювання:

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Fx	Незадовільно	

12. Методичне забезпечення

1. Мачулка О.В. Методичні рекомендації до лабораторних робіт з дисципліни «Управлінський облік» для студентів спеціальності 6.030509 «Облік і аудит» / Мачулка О. В. Луцьк : ПП Іванюк, 2012. – 24 с.

2. Управлінський облік. Методичні вказівки до практичних занять для студентів за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво» денної та заочної форм навчання / Н.А.Букало, О. В. Мачулка – ВНУ ім. Лесі Українки, Луцьк. – 2014. – 60 с.

13. Список джерел

1. Голов С.Ф. Управлінський облік / С.В. Голов. Підручник.- К.: Лібра, 2003. – 704 с.

2. Дайле А. Практика контролінга: Пер. с нем. / Под. ред. и с предисл. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой. – М.: Финансы и статистика, 2001.-336с.

3. Друри К. Управленческий и производственный учёт. / К. Даури. Пер. с англ.: Учебник. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 1071 с

4. Друри Колин. Введение в управленческий и производственный учёт: [Учеб. пособие для вузов] / Пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили. – 3. изд., перераб. и доп. – М.: Аудит-ЮНИТИ, 1998. – 783 с.

5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV (із змінами №5463 від 16.10.2012р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

6. Науково-практичний коментар до Податкового Кодексу України: в 3 т. – Т. 3. / кол. авт. за заг. ред. М. Я. Азарова. – К.: Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010. – 725 с.

7. Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013р. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

9. Кондратова Й. Г. Основи управленческого учета / Й. Г. Кондратова. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 144 с.

10. Контролинг как инструмент управления предприятием / Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилачкина и др.; Под. ред. Н. Г. Данилачкиной. – М. Аудит, ЮНИТИ, 2001. – 279 с.

11. Костенко Т. Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: [навч. пос. – 2-ге вид., перероб. та доп] / Костенко Т. Д., Підгора Є. О., Рижиков В. С., Панков В. А., Герасимов А. А., Ровенська В. В. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 400 с.

12. Котляр М. Л. Методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства / М.Л. Котляр // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць – 2008 – № 5 – С. 57–61.

13. Лагун М. І. Послідовність проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства / М.І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць – 2006 – № 6 – С. 31–36.

14. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства / В. С. Марцин // Економіка, фінанси, право: інформаційно-аналітичний журнал – 2008 – №7 – С. 26–29.

15. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Є. В. Мних – К: КНТЕУ, 2008 – 513 с.

16. Податковий кодекс України: чинне законодавство станом на 7 червня 2012 року. – К.: Алеута; Центр учбової літератури, 2012. – 654 с.

17. П(С)БО 15 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну України від 29.11.99 р. № 290.

18. П(С)БО 16 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну України від 31.12.99 р. № 318.

19. Чумаченко М.Г. Розвиток управлінського обліку в Україні / М. Г. Чумаченко. // Світ бухгалтерського обліку. – 2001. – №11/17 – С. 2-8.

20. Чумаченко М.Г. Управлінський облік потребує підтримки / М. Г. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – № 5. – С. 3-7.